

Ontwerp en aansprakelijkheid

Door Pieter de Vries

De vraag wie verantwoordelijk is voor het ontwerp dan wel voor keuzes die in het kader van een wijziging zijn gemaakt, blijft actueel. In deze rubriek worden in kort bestek twee recente uitspraken behandeld.

Een opdrachtgever heeft een atletiekbaan laten ontwerpen en de realisatie daarvan op basis van een RAW-bestek aan een aannemer opgedragen. Op de overeenkomst zijn de UAV 2012 van toepassing. In het bestek, waarin het ontwerp gedetailleerd was uitgewerkt, was voorgeschreven dat de fundering van de atletiekbaan moest worden uitgevoerd in lava met Zeer Open Asfalt Beton (ZOAB).

Na gunning stelde de aannemer voor de voorgeschreven bouwstof te vervangen door zogenoemd 'Coral-schuimbeton'. Nadat de aannemer de voordelen hiervan had toegelicht en de adviseur van de opdrachtgever het voorstel had beoordeeld, werd de wijziging van de bouwstof als bestekswijziging opgedragen.

Na oplevering ontstonden gebreken. Partijen waren het erover eens dat de toegepaste bouwstof achteraf functioneel ongeschikt bleek. De aannemer stelde dat de opdrachtgever hiervoor aansprakelijk was op grond van paragraaf 5 lid 2 UAV.

De Raad van Arbitrage in bouwgeschillen d.d. 30 juli 2026; geschilnummer 38.044 dacht daar wezenlijk anders over. Het Coral schuimbeton was niet voorgeschreven, het initiële bestek sprak immers van lava met ZOAB en de aannemer had het schuimbeton op eigen initiatief voorgesteld. Alhoewel de aannemer terecht stelde (rechtsoverweging 27) dat binnen het UAV-kader, de ontwerpverantwoordelijkheid niet zomaar kan verschuiven, zijn er meerdere redenen aan te voeren dat de aannemer niet kan stellen dat het schuimbeton aan haar was voorgeschreven.

Als eerste feit wordt genoemd dat het initiatief voor de wijziging volledig afkomstig was van de aannemer. De aannemer heeft de toepassing van de alternatieve bouwstof geadviseerd en uitvoerig aangeprezen. Tenslotte zou de aannemer naar redelijke

▲ Bij ontwerpwijzigingen is het van belang vast te leggen wie verantwoordelijk is voor de gemaakte keuzes. (Foto: Pexels)

verwachting zelf ook voordeel hebben gehad van de bestekswijziging, omdat zij schuimbeton van de betreffende fabrikant al vaker had toegepast (rechtsoverweging 28).

Hiermee stond de aansprakelijkheid van de aannemer vast. Ten overvloede overwegen arbiters dat los van dit alles ook nog een volledige garantie op eigenschappen ten aanzien van de functionaliteit en duurzaamheid (slijtage) op de gehele constructie was overeengekomen.

Ontwerpclashes

Een ander geval betreft een vonnis van de Rechtbank Amsterdam d.d. 1 april 2026; ECLI:NL:RBAMS:2026:3519. In deze zaak ging het om een aannemingsovereenkomst tussen een opdrachtgever en aannemer voor het uitvoeren van constructie- en installatiewerkzaamheden aan een stoomkoppelleiding in een fabriek. Op de overeenkomst waren de UAV 2012 van toepassing.

Tijdens het werk ontstonden diverse discussies over ontwerp wijzigingen. Dit resulteerde in februari 2024 in nieuwe afspraken. Het geschil waarover de rechtbank oordeelde, betrof voornamelijk nieuw ontdekte ontwerpclashes. De aannemende partij stelde terecht dat deze clashes de uitvoering van het ontwerp

onmogelijk maakten en wijzigingen van het ontwerp vereisten.

Zo heeft zij uitgelegd dat clash nummer 16 een leidingclash betrof, waarbij volgens het ontwerp een leiding moest worden gebouwd die dwars door een andere bestaande leiding zou komen te lopen. Volgens de aannemer kon de bestaande leiding niet worden aangepast, zodat het ontwerp van de nieuwe leiding moest worden aangepast. Weliswaar waren partijen overeengekomen dat de aannemer in het werk clashes moest oplossen en zij verantwoordelijk was voor de uitvoeringsdocumentatie, maar dat betekende niet dat de aannemer de risico's van het ontwerp had aanvaard. De rechtbank overwoog daartoe expliciet dat de ontwerpverantwoordelijkheid bij de opdrachtgever rustte zodat eventuele fouten in het ontwerp voor rekening van de opdrachtgever komen (rechtsoverweging 5.17).

Omdat de aannemende partij de overeenkomst niet kon uitvoeren als gevolg van een omstandigheid die niet aan haar kon worden toegerekend, kon en mocht de aannemer de overeenkomst op basis van artikel 7:756 lid 2 BW ontbinden (rechtsoverweging 5.20).

Moraal van het verhaal. Meedenken mag, echter altijd binnen de kaders van de overeenkomst. Bij verbetervoorstellen dan wel optimalisaties moet altijd aan de orde komen welke partij uiteindelijk in welke mate verantwoordelijk is voor het aangedragen alternatief. Naast technische kennis is kennis van de overeenkomst van wezenlijk belang. Het oplossen van clashes is iets anders dan het wijzigen van het ontwerp. ■

Over de auteur

Pieter de Vries is consultant bij Kpieto!